

Rhetoric of Popular Culture

6 (1) 2019 EDITOR: KATARZYNA MOLEK-KOZAKOWSKA

SPRAWOZDANIE/REPORT

ANNA KIRYJOW-RADZKA

SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W WARSZAWIE

anna.kiryjow@gmail.com

**Sprawozdanie/Report: XVII Konferencja Polskiego Towarzystwa
Retorycznego, *Retoryka i pieniądze*, 22-23.11.2018, Warszawa**

License

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 international (CC BY 4.0). The content of the license is available at <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

ANNA KIRYJOW-RADZKA

SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W WARSZAWIE

anna.kiryjow@gmail.com

Sprawozdanie/ Report: XVII Konferencja Polskiego Towarzystwa Retorycznego, *Retoryka i pieniądze*, 22-23.11.2018, Warszawa

XVII Konferencja PTR, pod tytułem *Retoryka i pieniądze*, współorganizowana przez Wydział Nauk Społecznych SGGW, odbyła się w dniach 22-23 listopada 2018 roku w Warszawie. Konferencję otworzyła przewodnicząca PTR dr hab. Maria Załęska, zaś w imieniu gospodarzy powitała zebranych prof. dr hab. Anna Landau-Czajka, prodziekan ds. nauki WNS SGGW.

W pierwszej sesji, zatytułowanej *Pieniądze: racje i emocje*, Paweł Gondek (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) dowodził, że możliwość używania pieniędzy jest nierozzerwalnie powiązana z argumentacją. Zwrócił uwagę na specyfikę pieniądza jako charakterystycznego znaku, który stopniowo tracił swe ugruntowanie w rzeczywistości i stawał się obiektem wymagającym coraz bardziej rozbudowanego uwiarygodnienia. Z tej racji jego funkcjonowanie w społecznym obiegu jest uwarunkowane wieloma czynnikami, wśród których znaczącą rolę spełniają środki oparte na retorycznych formach argumentacyjnych. Retoryczne formy budowania zaufania społecznego wokół pieniądza okazują się być sposobem jego wiarygodnego funkcjonowania – tłumaczył Paweł Gondek. Maria Załęska (Uniwersytet Warszawski) w referacie zatytułowanym „*Kiedy przemawia złoto, elokwencja jest bezsilna*”. *Koncepcje perswazyjnej wartości pieniądza* omawiała retoryczne uwarunkowania sytuacji, w których odwołanie się do argumentu pieniądza wyklucza rzeczywistą perswazję. Joanna Partyka (Instytut Badań Literackich PAN) przedstawiła zaś konotacje związane z wizerunkami dotyczącymi pieniędzy. W referacie zatytułowanym *Kredyt żywy, Kredyt umarły i kto nad nim płacze. Personifikacje Kredytu w ikonografii (XVI-XVIII w.)* omówiła środki retoryczne zastosowane w *Ikonologii* Cesarego Ripy (1593) odnoszące się do Długu i Kredytu, wykorzystywane w grafice XVII i XVIII wieku.

Druga sesja, zatytułowana *Pieniądze jako argument*, składała się z dwóch referatów. Agnieszka Budzyńska-Daca (Uniwersytet Warszawski) w swoim wystąpieniu *Negocjacje jako gatunek retoryczny* przedstawiła sytuację negocjacyjną jako

formę swego rodzaju przetargu. Ewa Rosiak-Zięba (Szkoła Główna Handlowa) w referacie *O niektórych pragmatycznych aspektach argumentum ad crumenam* skupiła się na rozróżnieniu dwóch form argumentu „do trzosu”: gdy bogactwo staje się kryterium wiarygodności danej osoby i gdy próbuje się zjednać sobie czyjś przychylność za sprawą mniej lub bardziej zawoalowanego przekupstwa.

Kolejna sesja – *Retoryka i polityka pieniądza* – gromadziła referaty dotyczące retoryki politycznej. Marta Rzepecka (Uniwersytet Rzeszowski) w wystąpieniu zatytułowanym *Retoryka kryzysu krajowego Prezydenta Richarda Nixona: Kryzys naftowy w 1973 roku* przedstawiła analizę prezydenckiego orędzia do narodu, wpisując je w kontekst polityczny i gatunkowy. Karolina Brylska (Uniwersytet Warszawski) w referacie *Opowieść o „błyskawicznym demontażu”, czyli retoryka reformy OFE w polskiej prasie* zaprezentowała wyniki analizy dotyczącej sposobów przedstawiania reformy systemu ubezpieczeń społecznych (zwanej reformą OFE - Otwartych Funduszy Emerytalnych), zainicjowanej i przeprowadzonej w II połowie 2013 r. przez rząd PO-PSL. W jaki sposób opisywano samą reformę – zarówno w aspekcie merytorycznym, jak i legislacyjnym? Jak określano przedmiot sporu? Jak definiowano najważniejszych interesariuszy reformy? Jak budowano dyskursywne role protagonistów i antagonistów reformy? Czy i jak zachęcano do działania głównych zainteresowanych tego procesu, czyli ubezpieczonych? – to pytania, na które odpowiadała prelegentka, skupiając się na retorycznych mechanizmach konstruowania definicji sytuacji oraz kluczowych bohaterów. Agnieszka Kampka (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie) w wystąpieniu zatytułowanym *Miliardy i obietnice – pieniądze w dyskursie politycznym* omówiła toposy dotyczące pieniędzy, jakie pojawiały się w *exposés* polskich premierów po 1989 roku. Wskazała zarówno tematy, przy których premierzy mówili o pieniądzu, jak i styl, którym się w tych sytuacjach posługiwali.

Alternatywne waluty, alternatywna perswazja to tytuł kolejnej sesji, w której Marlena Rycobel (Uniwersytet Warszawski) w referacie *Między pieniądzem a darem. Sposoby konceptualizowania alterki (warszawskiej waluty lokalnej) przez jej twórców i użytkowników* przedstawiła zjawisko „wymienika”, istniejącego od 2012 roku warszawskiego społecznościowego systemu wymiany posługującego się oddolną, bezgotówkową i elektroniczną walutą o nazwie „alterka”. Prelegentka omówiła sposoby rozumienia alterki przez twórców tej waluty i jej użytkowników, odnosząc się do koncepcji kultury daru. Anna Kiryjow-Radzka (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie) w referacie *Ekonomia lajka. Lajk jako waluta międzynarodowa* mówiła o sposobach oceny nadawców w komunikacji w mediach społecznościowych i wymiernych wskaźnikach zdobytej sympatii i popularności. Anna Bendrat (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) w swojej prezentacji zatytułowanej *Gig economy a retoryczne wartościowanie*

sukcesu odniosła się do nowych warunków społeczno-kulturowych, jakie stają się fundamentem współczesnego sposobu funkcjonowania na rynku pracy.

Ostatnia sesja, *Mowa jest srebrem, a milczenie złotem?*, to dwa referaty przedstawicielek Uniwersytetu Warszawskiego. Ewa Modrzejewska (*Strategie (nie-) mówienia o pieniądzach w komunikatach o blokowaniu reklam*) przeanalizowała strategie retoryczne, które wykorzystują twórcy stron internetowych w komunikatach perswazyjnych kierowanych do użytkownika korzystającego z oprogramowania blokującego wyświetlanie reklam na stronie. Celem nadawcy tychże komunikatów jest przekonanie internauty do zrezygnowania, przynajmniej w przypadku danej strony internetowej, z tzw. adblocka, gdyż dzięki wyświetlanym reklamom serwis zarabia. Prelegentka omówiła typy i źródła argumentacji werbalnej oraz wizualnej. Agnieszka Szurek, (*Pieniądze w retoryce społeczności lokalnych: na przykładzie miejscowości podwarszawskich*) korzystając z jednej z perspektyw krytyki retorycznej (*fantasy-theme analysis*), przedstawiła analizę medialnych opowieści o biedakach i milionerach, którzy zamieszkują w Podkowie Leśnej i pokazała, jak ważnym tematem w lokalnych narracjach są pieniądze oraz stosunek do bogactwa i ubóstwa.

Konferencję zamknęła dyskusja na temat miejsca retoryki w kontekście nowego podziału dyscyplin. Agnieszka Budzyńska-Daca przedstawiła inicjatywę zwrócenia się do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z pytaniem o możliwość uwzględnienia retoryki wśród dyscyplin. Inicjatywa ta została poparta przez wielu naukowców i środowiska akademickie, pełną treść listu opublikowaliśmy w poprzednim numerze.

Warto dodać, że w programie XVII konferencji PTR znalazło się kilka dodatkowych punktów. Pierwszym z nich była promocja książki *Retoryka negocjacji*, która pod redakcją Agnieszki Budzyńskiej-Dacy oraz Ewy Modrzejewskiej ukazała się nakładem Wydawnictwa Poltext. Książka – pomyślana jako pomoc dydaktyczna – zawiera szereg scenariuszy gier negocjacyjnych. Kolejnym punktem była dyskusja wokół najnowszego numeru czasopisma „Res Rhetorica” (nr 3/2018), zatytułowana *Ekonomia a ruchy społeczne*. Propozycją adresowaną do studentów były zaś warsztaty współorganizowane przez Koło Naukowe Socjologów SGGW *Debata oxfordzka: Ekologia to kwestia świadomości czy pieniędzy?* Warsztaty prowadziła Ewa Modrzejewska.

Kolejna konferencja Polskiego Towarzystwa Retorycznego poświęcona będzie związkom retoryki i medycyny, a współorganizatorem jest *Pro Rhetorica* Interdyscyplinarne Centrum Retoryki Stosowanej w Instytucie Badań Literackich PAN.